

***Betula utilis* D. Don var. *jacquemontii* (Spach) Winkl.**

Domnevno subspontano uspevanje na gozdnem robu pri Bohinjskem jezeru (Julijske Alpe)

Supposed subspontaneous thriving on the forest edge near the Bohinj Lake (the Julian Alps)

9749/1 (UTM 33TVM12) Slovenija: Gorenjska, Bohinj, Stara Fužina, rob (zastor) starega smrekovega gozda na ledeniškem gradivu, 535 m n. m. Leg. & det. B. Zupan, 29. 10. 2011 in B. Zupan & I. Veber, 9. 11. 2011, herbarij LJS; pregled rastišča B. Zupan in I. Daksobler, 1. 8. in 8. 8. 2012, herbarij LJS.

Bela himalajska breza (*Betula utilis* var. *jacquemontii* = *B. jacquemontii* Spach) je drevo, doma v zahodni Himalaji (ROLOFF & BARTELS 2008: 144). V Evropi jo poznajo le v vrtovih in parkih. V Sloveniji je na javnih površinah zelo redka, pogostejše jo morda gojijo na zasebnih vrtovih (BRUS 2012, in litt.). Na gozdnem robu (zastoru) ob Bohinjskem jezeru sem jo opazil jeseni 2011 in jo sprva določil za puhasto brezo (*Betula pubescens*). Podroben pregled in primerjava s pomočjo priročnikov (MAYER & SCHWEGLER 2005, M. & R. SPHON 2008) je pokazala, da ne gre za puhasto, temveč za belo himalajsko brezo. V to so me prepričali značilno svetlikajoča se bela drevesna skorja, ki se prečno lušči v velikih krpah, veliki jajčasti listi (dolžina listov je 7 do 8 cm), očitno večji od listov naših domačih brez ter šopasto rast. Določitev sem preveril z določevalnim ključem (ROLOFF & BARTELS 2008: 135–136). Po tem ključu so večinoma ustrezali tudi drugi znaki (brsti niso lepljivi, listi, ki sem jih nabral v srednjem delu krošnje, imajo 7 do 9 parov stranskih žil, na spodnji strani so žlezasto popikani, v žilnih kotih dlakavi, listno dno je zaobljeno, listni pecelj dlakav). Himalajska breza pri Stari Fužini je visoka 15 m in raste šopasto s petimi stebli, od katerih ima najdebelejše prsni premer 21 cm. Njeno starost ocenjujem na okoli 40 let. Nahaja se v robnem delu starega smrekovega gozda na nesprijeti moreni zahodno od Stare Fužine, približno 100 m od jezerske obale. Stare smreke so pred časom posekali in v spodnji drevesni plasti zdaj poleg himalajske breze posamično rastejo še bukev (*Fagus sylvatica*), divja češnja (*Prunus avium*), poljski javor (*Acer campestre*) in leska (*Corylus avellana*). V grmovni plasti, ki oblikuje zastor, poleg naštetih uspevajo še vrste *Prunus insititia*, *Cornus sanguinea*, *Crataegus monogyna*, *Berberis vulgaris*, *Euonymus europaea*, *Frangula alnus*, *Fraxinus excelsior*, *F. ornus*, *Ligustrum vulgare*, *Sambucus nigra*, *Rosa canina*, *Malus domestica* in *Sorbus aria*, v spodnji grmovni plasti tudi vrste *Juglans regia*, *Lonicera xylosteum*, *Picea abies*, *Rhamnus catharticus*, *Rubus idaeus* in *R. fruticosus* agg. V zeliščni plasti sem popisal vrste *Geum urbanum*, *Carex alba*, *C. digitata*, *Polygonatum multiflorum* in *P. verticillatum*. Pri domačinih in gozdarjih sem brez uspeha poizvedoval o mogočem izvoru bele himalajske breze ob jezeru. Parcela, kje raste, je bila tudi v preteklosti gozdna, torej to ni opuščen (zaraščajoč) vrt ali park. Da bi jo nekdo namerno nasadil v smrekov gozd, se mi ne zdi verjetno. Lahko bi se sem razširila iz kakega od vrtov počitniških hiš in vil, ki so v širši okolici Bohinjskega jezera. Do zdaj je na teh vrtovih kljub pregledovanju nisem opazil. Njeno uspevanje na naravnem gozdnem robu se mi zdi zelo nenavadno in vredno, da nanj opozorim slovenske botanike.

Literatura

- MAYER, J. & H-W. SCHWEGLER, 2005: Katero drevo je to? Prevod iz nemškega izvirnika Welcher Baum ist das? B. Turk. Založba Narava, Kranj. 310 pp.
- ROLOFF, A., A. BÄRTELS, 2008: Flora der Gehölze. Bestimmung, Eigenschaften und Verwendung. Eugen Ulmer Verlag, Stuttgart, 3. Aufgabe. 855 pp.
- SPHON, M. & R., 2008: Katero drevo je to? Prevod iz nemškega izvirnika Welcher Baum ist das? B. Turk. Založba Narava, Kranj. 256 pp.

BRANKO ZUPAN

Campanula latifolia L.

Nova nahajališča redke vrste v Julijskih Alpah (Bohinj) in v vzhodnem delu Trnovskega gozda

New localities of a rare species in the Julian Alps (Bohinj) and in the eastern part of the Trnovski gozd plateau

- 9649/3** (UTM 33TVM13) Slovenija: Gorenjska, Julijske Alpe, Bohinj, planina Zgornja Grintovica, rob pionirskega smrekovega gozda na bukovem rastišču (*Anemone trifoliae-Fagetum*) pod potjo proti planini Blato, 1235 m n. m. Leg. & det. Polona Strgar, Branko Zupan in Peter Strgar, 18. 7. 2012 in B. Zupan & I. Dakskobler, 1. 8. 2012, herbarij LJS in fotografije avtorjev.
- 0150/1** (UTM 33TVL28) Slovenija: Primorska, Trnovski gozd, Javornik, na robu altimontanskega bukovega gozda (*Ranunculo platanifolii-Fagetum* s. lat.) pri Pirnatovi koči, okoli 1150 m n. m., tudi na robu altimontanskega bukovja tik pod vrhom Javornika (okoli 1235 m n. m.). Leg. & det. R. Terpin & I. Dakskobler, 9. 7. 2012, herbarij LJS.
- 0150/2** (UTM 33TVL28) Slovenija: Primorska, Trnovski gozd, Javornik, dolina med vzpetinama Dedni vrh (1217 m) in Špik (1189 m), ob cesti proti Nemcem (in naprej Vodiciam), gozdni rob altimontanskega bukovega gozda (*Ranunculo platanifolii-Fagetum*), 1135 m n. m. Det. R. Terpin, 6. 7. 2011, avtorjeva slika. Leg. R. Terpin & I. Dakskobler, 9. 7. 2012, herbarij LJS in fotografije avtorjev.

Širokolistna zvončica je evrazijska vrsta, značilnica združb visokih steblik (*Mulgedio-Aconitetea*) in lipovo-javorjevih gozdov (*Tilio-Acerion*) – FISCHER et al. (2008: 862), AESCHIMANN et al. (2004: 318). V Sloveniji jo poznamo z zelo redkih nahajališč v Julijskih Alpah (Črna prst, Ratitovec), v Karavankah, v Trnovskem gozdu, na Nanosu, Bohorju, Gorjancih in na Boču (JOGAN et al. 2001: 76, DAKSKOBLER 2003: 45–46, MARTINČIČ 2007: 628). V Trnovskem gozdu je bilo znano nahajališče iz njegovega zahodnega dela. Tam jo je, ob cesti od Ilovice proti Lokvam (9948/4), leta 1956 našel MARTINČIČ (1961: 6). Poleti 2011 je to postavno zvončico opazil eden izmed nas (RT) v skrajno vzhodnem delu Trnovskega gozda, ob cesti, ki vodi iz